

להשמיענו עצם דין זה של **לאכול ולהקטיר**, שאין מצטרפות מחשבות הקטרה ואכילה, אף זה **מדיוקא דרישא שמעת מינה**, שהרי דייקנו ברישא שצריך שתהיינה מחשבות אכילה והקטרה בדבר העומד לכך, ואם חישב לאכול חצי זית שיריים וחצי זית קומץ למחר אין זו מחשבת פיגול, וכיון שכן פשוט הוא שלא תצטרפנה מחשבות אכילה והקטרה **דחשתא**, מה **לאכול** חצי זית שיריים ו**לאכול** דבר שאין דרכו **לאכול** דהיינו חצי זית קומץ, שבשתייהן חישב מחשבת אכילה **אמרת לא מצטרף, לאכול** חצי זית שיריים ו**להקטיר** חצי זית קומץ שחלוקות המחשבות גם בעשייתן **מיבעיא** שאינן מצטרפות!?

ומתרצינן: **אין, לאכול ולהקטיר אצטריכא** ליה למשנה להשמיענו שאינן מצטרפות שתי מחשבות אלו, ואין לך ללמוד זאת מדין מחשבה בדבר הראוי לכך. כי **פלקא דעתך אמינא**, דווקא **התם ברישא**, שחישב לאכול חצי זית שיריים וחצי זית קומץ, הוא שאמרנו שאין מצטרף, כיון **דלא כי אורחיה קמחשב** בחצי זית קומץ שהרי אין דרכו לאכול וחישב עליו לאכול, **אבל הכא** בסיפא, **דבהאי חצי זית של שיריים** שחישב עליו לאכילה **כי אורחיה קמחשב, ובהאי חצי זית של קומץ** שחישב עליו להקטיר **כי אורחיה קמחשב, אימא לצטרף, קא משמע** לך סיפא שאין מצטרף.

זית מדבר שדרכו לאכול ו**לאכול** חצי זית מ **דבר שאין דרכו לאכול** מצטרף. **אלא אימא** לדייק כך: דווקא לאכול חצי זית למחר ולהקטיר חצי זית למחר הוא שאין מצטרף, משום שזו מחשבת אכילה וזו מחשבת הקטרה. **הא** אם חישב שתי מחשבות אכילה, וכגון **לאכול** חצי זית ו**לאכול** עוד חצי זית, ובאופן שחישב חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו והיו שתי המחשבות ב **דבר שדרכו לאכול**, הרי זה מצטרף לפסול!

ומקשינן על תירוץ זה: **ומאי קא משמע לך** במה שמצטרפות שתי מחשבות אכילה בשני חצאי זיתים לפסול? הרי דבר זה אמור מפורש במשנה [לעיל עמוד א']: **לאכול כזית בחוץ וכזית למחר, לאכול כזית למחר וכזית בחוץ, כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ, פסול ואין בו כרת?** ומעתה, **הא תו המשנה לעיל והדיוק ממשנתנו — למה לי?**

ג-א

אי נאמר שבא דיוק זה להשמיענו: **לאכול** דבר שדרכו לאכול ו**לאכול** דבר שאין דרכו **לאכול** דאין **מצטרפין**, דבר זה מרישא של המשנה **שמעת מינה**, שהרי לעיל אמרה המשנה לדין פיגול במחשב על דבר שדרכו לאכול דווקא.

ואי תאמר שדין מחשבת הקטרה ואכילה שאינן מצטרפות האמור במשנתנו, לא בא בכדי לדייק ממנו דין אחר אלא בא

הדרן עלך כל המנחות

אלעזר אין חייבים על הקטרת כזית בחוץ, כך אין המחשבה פוסלת בזה. אלא, ששם היינו רבי אלעזר בן שמוע, וכאן היינו רבי אליעזר הגדול.

שמחשבת הקטרת כזית מועילה לפגל, ורק ששתי מחשבות בפחות מכזית אינן מצטרפות. ואילו לעיל אמרה הגמ' כי כשם שסובר רבי

פרק הקומץ את המנחה

מתניתין:

אבל, אם קמץ על מנת להקטיר לבונה למחר, רבי יוסי אומר, פסול, ואין בו כרת.

וחכמים אומרים, פיגול, וחייבין עליו כרת.⁽²⁾

אמרו לו חכמים לרבי יוסי: מה שינה [במה שונה] זה, הלבונה, מן הזבח, שאם שחט

הקומץ את המנחה,⁽¹⁾ וחשב בעת הקמיצה על מנת לאכול שירייה, או להקטיר קומצה, למחר, מודה רבי יוסי — החולק בהמשך המשנה לענין מחשב על הקטרת לבונה — בזה, שהוא פיגול, וחייבין עליו כרת.

מתיר בפני עצמו. ומעתה, לדברינו שהמשנה עוסקת באופן שחישב גם בעת ליקוט הלבונה [מדוע לא יחול הפיגול מחמת מחשבתו זו, הרי ליקוט הלבונה וודאי חשובה עבודת מתיר ביחס להקטרתה שהיא המתרת את הלבונה בהקטרה, אלא] בהכרח יש לומר, כי הטעם שלא די במחשבתו זו בכדי לפגל הוא משום שאין כאן מחשבה אלא בחצי מתיר, שהרי אין ליקוט הלבונה מועיל לבדו ללא הקמיצה. ואם כן מדוע מודה רבי יוסי ברישא שהוא פיגול מחמת מחשבתו בעת הקמיצה הלא אין זו מחשבה אלא בחצי מתיר, שהרי אין הקמיצה מועילה לבדה ללא ליקוט הלבונה!?

ולכך כתב, כי לדעת הרמב"ם יש לומר שדברי המשנה בדעת רבי יוסי המודה לחכמים ברישא, היינו לפי רבי מאיר הסובר "מפגלין בחצי מתיר", אבל לדעת חכמים החולקים על רבי מאיר אין המחשבה בעת הקמיצה מפגלת.

2. דעת רב חסדא לקמן [יז א] אין הקטרה מפגלת הקטרה, והיינו שאם חישב בעת הקטרת הקומץ על מנת להקטיר הלבונה חוץ לזמנה אין זה פיגול, וכן נפסק להלכה. והטעם בזה הוא משום שכל אחד מהם הנו מתיר בפני עצמו. והקשה הרעק"א בזבחים [מג א], והלא מפורש

1. מפשטות המשנה משמע, שעבודת הקמיצה חשובה "מתיר" שלם, ואילו ליקוט הלבונה מן המנחה אינו חלק מעבודת הקמיצה, ולכך, אם חישב מחשבת פיגול בעת הקמיצה לבדה, נתפגלה המנחה. כי אם ליקוט הלבונה היה חשוב כחלק מעבודת הקמיצה, נמצא שהקמיצה לבדה אינה אלא "חצי מתיר", ופיגול אינו חל אלא באופן שחישב בעת עבודת כל המתיר ולא בחציו. וכן מבואר בתוס' [ד"ה קמ"ל] שהקמיצה מן המנחה חשובה עבודה שלמה, כיון שאין כיוצא בה בלבונה [שאינה נקמצת].

אולם, דעת הרמב"ם [פסולי המוקדשין, טז ז] שאין המחשבה בעת הקמיצה לבדה מפגלת אלא אם כן חישבה גם בעת ליקוט הלבונה, כי אין פיגול חל אלא אם חישב בכל המתיר, שהוא הקומץ עם הלבונה. ולשיטתו צריך להעמיד המשנה באופן שחישב בעת הקמיצה וליקוט הלבונה.

אלא שבזבח תודה דחה פירוש זה, שהרי דעת רבי יוסי בסיפא שאם חישב בעת הקמיצה על מנת להקטיר הלבונה חוץ לזמנה אין זה פיגול, וטעמו מבואר בגמרא משום שאין מתיר מפגל את המתיר, והיינו, שהמחשבה בעת הקמיצה אשר היא מתרת השיריים אינה מועילה לפגל את הלבונה שאינה ניתרת על ידה והיא

כשחיטה?!]

אמר להם: אין הם דומים, שהזבח דמו ובשרו ואימוריו אחד, ולבונה אינה מן המנחה. ויבואר חילוק זה בגמרא.

זבח בהמה⁽³⁾ על מנת להקטיר אימוריו למחר, הרי זה פיגול, ואם כן הוא הדין להקטרת לבונה של מנחה שהיא כהקטרת אימורים, ומדוע לא מועילה מחשבת הקטרת לבונה שחיטתה בעת הקמיצה [שהיא

באופן שחיטת בעת מתן כלי, שמאחר וכבר אינם בכלי אחד לכאורה לא תועיל מחשבתו בזה לפגל.

3. כן פירש רש"י את קושיית רבנן ששאלו לרבי יוסי ממפגל באימורים בעת שחיטת הזבח. אולם השיטה מקובצת [אות ד] העמיד את קושייתם ממפגל על אימורים בעת זריקת הדם. וביאר בכתבי הגר"ז, כי זה פשוט שהשחיטה חשובה "מתיר" של האימורים, שהרי אף האימורים צריכים לשחיטה בכדי להקטירם, ואם כן כאשר חיטב בעת השחיטה על הקטרת האימורים, הרי זה מפגל באותו המתיר, ולא כמחשב "מתיר" ל"מתיר" אחר, שהרי השחיטה חשובה גם כ"עבודת האימורים". ומה שאין כן מחשב בעת עבודת הקמיצה על הקטרת הלבונה שאין הקומץ חשוב "מתיר" של הלבונה. ולא הוקשה לרבנן אלא ממחשב בעת זריקת הדם, משום שהזריקה הינה עבודה בפני עצמה ואינה חשובה כעבודת האימורים. והשיב על כך רבי יוסי, כי מאחר והקטרת האימורים ניתרת על ידי זריקת הדם, משום כך אף הזריקה חשובה כ"עבודת האימורים" ולכך מפגלת בה המחשבה על הקטרת האימורים.

ובעיקר פירושו של השיטה מקובצת ביאר הגר"ז, כי סובר הוא שהקטרת האימורים חשובה "מתיר" של הבשר באכילה, וזהו שאמרו חכמים: במה שונה המחשבה בעת הקמיצה על הקטרת לבונה מהמחשבה בעת זריקת הדם על הקטרת האימורים, הרי זריקה והקטרה אף הן חשובות כשתי מתירים, שהדם מתיר לאימורים

במשנתנו שהמחשבה בעת הקמיצה מפגלת את הקטרת הלבונה, ומה החילוק בין זה לבין הקטרת הקומץ? ותירץ, מאחר ודין המנחה שיקמוץ ממנה תחילה, הרי שהקומץ הנו מתיר גם את הקטרת הלבונה, ומה שאין כן לענין הקטרה שאינו צריך להקטיר הקומץ תחילה ורשאי להקטיר קודם את הלבונה, ומשום כך אין הקטרת הקומץ חשובה "מתיר" להקטרת הלבונה.

ולדבריו נמצא, שהמחשבה בעת עבודת הקומץ על הקטרת הלבונה אינה מפגלת אלא בעבודות המעכבות את הקטרת הלבונה דהיינו קמיצה ומתן כלי, אבל אם חיטב כן בעת הולכת הקומץ למזבח, אשר לכאורה הולכה זו אינה מעכבת את הקטרת הלבונה, הרי זה כמחשב מהקטרת קומץ להקטרת לבונה ואינו פיגול. וכן מבואר בדברי החזון איש [כב יא] שכתב, כי דעה זו שאין הקטרה מפגלת הקטרה סוברת שלא אמרו חכמים במשנתנו אלא על מחשבה בעת הקמיצה ומתן כלי, שכל זמן שלא קידש את הקומץ אי אפשר להקטיר את הלבונה, אבל בשעת הקטרת הקומץ, שכבר אפשר להקטיר את הלבונה קודם להקטרת הקומץ, אין הקטרה מפגלת הקטרה [והולכה כהקטרה].

ובשיטה מקובצת שם [אות ה] כתב לחלק בין הקטרה לקמיצה, שדווקא מחשב בעת הקמיצה להקטיר לבונתה חוץ לזמנה הרי זה פיגול משום שקודם קמיצה היו הקומץ והלבונה בכלי אחד, ומה שאין כן במחשב בעת הקטרת הקומץ שאינם כבר בכלי אחד. ולדבריו יש לעיין

גמרא:

ודנה הגמרא: למה לי למתנא ברישא "מורה רבי יוסי בזו"? מדוע היה מקום לחשוב שהוא חולק בזה?

ומתריצין: משום דקא בעי למתנא סיפא: להקטיר לבונתה למחר, רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת. ואם כן, מהו דתימא, טעמא דרבי יוסי בזה, הוא משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר, ואם חישב מחשבת פיגול על עבודת חצי מתיר אין זה פיגול, וכיון שהקטרת הקומץ והקטרת הלבונה שניהם ביחד מתירין את השיריים, נמצא, שהקטרת הלבונה הינה עבודת "חצי מתיר", ולכן אם חישב להקטיר לבונתה למחר אין זה פיגול, (4) ואם נאמר כן, נמצא שאפילו רישא נמי לא יהא פיגול, שהרי הקטרת הקומץ אף היא עבודת חצי מתיר, לכן קא משמע לך, דבהא, היינו ברישא, מודה רבי יוסי.

יג-ב

[ומה שאין מפגלין בחצי מתיר — היינו במחשב בשעת עבודת חצי מתיר. אבל כאן חישב בשעת קמיצה, שהיא "מתיר שלם", שהרי הלבונה אינה נקמצת, ורק מחשבתו היתה על עבודת חצי מתיר, ובזה אין חסרון של חצי מתיר. רש"י לקמן יד א.]. וטעמו של רבי יוסי החולק בסיפא יתבאר לקמן.

שנינו במשנתנו: להקטיר לבונתה למחר, רבי יוסי אומר פסול, ואין בו כרת.

אמר ריש לקיש: אומר היה רבי יוסי, כלומר, זהו טעמו של רבי יוסי במשנתנו, לפי שהוא סובר כי אין מחשבת פיגול בעבודת מתיר אחד, כגון קומץ, מפגל את המתיר האחר, כגון שחישב בשעת קמיצה מחשבת פיגול על הלבונה.

וכן אתה אומר בשני בזיכי לבונה של לחם הפנים, שאין מתיר אחד, דהיינו, מחשבת

הדם.

4. הקשה בכתבי הגרי"ז, הרי ענין המחשבה שמפגלת אינו במה שמחשב על דבר שהוא "מתיר" לעשותו שלא כדינו, אלא ענינו הוא במה שמחשב על אכילת מזבח שלא כדינה, ואם כן מדוע לא תועיל המחשבה על חצי מתיר, הלא מכל מקום חישב על אכילת מזבח!?

וכתב ליישב על פי מה שחידש הגר"ח, שענין המחשבה על זריקת הדם שמפגלת אין זה מטעם אכילת מזבח, אלא משום שחישב על עבודת הזריקה שלא כדינה. ומשום כך דם הניתן בכמה הזיות באופן שכולן מעכבות אין די במחשבה על הזאה אחת אלא צריך שחישב על ההזאות כולן. ולפי זה סברה הגמרא כי מאחר ודין הקטרת הקומץ והלבונה ענינו כזריקת דם

והאימורים מתירים לבשר, ואף על פי כן מועילה המחשבה בזו על זו, ואם כן הוא הדין לקומץ ולבונה?! והשיב רבי יוסי, כי מאחר והדם חשוב "מתיר" לאימורים, נמצא זה מחשב על האימורים בעת עבודת המתיר שלהם, ומה שאין כן בקומץ ולבונה.

ובדעת רש"י ביאר, על פי המבואר לקמן [טז בן] שהשחיטה חשובה "מתיר" במה שמקדשת את הדם. ולכך אמרו חכמים כי כשם שניתן לפגל את ה"מתיר" של הקטרת אימורים על ידי המחשבה בעת ה"מתיר" של השחיטה, הוא הדין לקומץ ולבונה שהם שני מתירים. ואף על פי שעבודת השחיטה מקדשת את כל הקרבן מכל מקום מה שחשובה היא עבודה לענין שיתפגל הזבח על ידה הוא במה שהשחיטה מקדשת את